

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi (HE 209/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2021 neljäs lisätalousarvioesitys vähentää määrärahoja noin 249 milj. euroa ja lisää varsinaisia tuloja noin 1,9 mrd. euroa.

Talouden toipuminen koronapandemiasta on ollut nopeaa kuluvan vuoden keväästä alkaen. Taloudellinen aktiviteetti on kehittynyt aiemmin ennakoitua myönteisemmin, mikä näkyy valtion verotuloissa. Merkittävin muutos koskee ansio- ja pääomatuloverojen kertymän korotusta noin 1,2 mrd. eurolla. Myös arvonnalisäveron (536 milj. euroa), yhteisöveron (123 milj. euroa) ja varainsiirtoveron (105 milj. euroa) tuottoarvioita on nostettu. Autoveron (-261 milj. euroa), tupakkaveron (-106 milj. euroa) sekä perintö- ja lahjaveron (-90 milj. euroa) tuottoarvioita on sen sijaan alennettu.

Lisäksi esitetään korotettavaksi sekalaisten tulojen arviota noin 413 milj. eurolla, jonka taustalla ovat etenkin elpymis- ja palautumistukivälineen tulot (271 milj. euroa) sekä päästöoikeuden hinnan nousun seurauksena kohonneet päästöoikeuksien huutokauppatulot (148 milj. euroa).

Suurimmat määrärahan lisäykset aiheutuvat yritysten määräaikaisen kustannustuen viidennen hakukierroksen toteuttamisesta (100 milj. euroa) ja Rajavartiolaitoksen kahden ulkovartiolaivan hankintahinnan nousun kattamisesta (65 milj. euroa).

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallituksen esitykseen sisältyy lisämääräraha myös Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen kompensointiin (40 milj. euroa) sekä poliisin toiminnan vahvistamiseen (32,4 milj. euroa). Lisämäärärahaa esitetään niin ikään lasti- ja matkustaja-alusvarustamoiden liikennöinnin tukeen (23,2 milj. euroa), maakuntien lentoyhteyksien tur-

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp Yhteenveto

vaamiseen (13,8 milj. euroa) sekä koronavirusrokotelahjoituksiin (12,6 milj. euroa). Myös aiemmin päätettyjen liikennehankkeiden valtuuksiin tehdään tarkennuksia (noin 36 milj. euroa).

Kohentunut talous- ja työllisyystilanne sekä koronatestien väheneminen alentavat määrärahatarvetta etenkin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Mm. työttömyysetuuksien perusturvaan liittyviä valtionosuuksia vähennetään 188 milj. eurolla ja sairausvakuutuslaista johtuvia menoja 40 milj. eurolla. Myös perhe-etuuksien (-14 milj. euroa) ja perustoimeentulotuen (-30 milj. euroa) menojen arvioidaan alentuvan.

Vuoden 2021 neljäs lisätalousarvioesitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta noin 2,2 mrd. eurolla. Lisäksi velanhallinnan eriin merkitään lisäyksenä 534 milj. euroa, koska matala korkotasoo on aiheuttanut lainojen liikkeelle laskemisen yhteydessä emissiovoittoja. Nimellisarvoiseen nettolainanottoon merkitään näin ollen vähennystä 2,7 mrd. euroa, jolloin valtion nettolainanotto on 11,7 mrd. euroa vuonna 2021.

Valtion velan määrän vuoden 2021 lopussa arvioidaan olevan noin 136 mrd. euroa, mikä on noin 55 prosenttia bruttokansantuotteesta.

YHTEENVETO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 248 638 000 euron vähennystä, tuloarvioihin (pl. nettolainanotto ja velanhallinta) 1 923 540 000 euron lisäystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 2 172 178 000 euron vähennystä.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs lisätalousarvio huomioon ottaen 67 838 889 000 euroa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 209/2021 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi.

Eduskunta päättää, että vuoden 2021 neljättä lisätalousarviota sovelletaan 7.12.2021 alkaen.

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp

Helsingissä 26.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iiris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Sari Essayah kd
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Toimi Kankaanniemi ps
varajäsen Merja Kyllönen vas
varajäsen Riitta Mäkinen sd

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
tutkija Tanja Nurmi

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp
Vastalause 1 /ps

Vastalause 1 /ps

Yleisperustelut

Hallituksen neljäs lisätalousarvio vuodelle 2021 on lähinnä tekninen ja sisältää vain muutamia välttämättömiä momenttimuutoksia, joista useimmat ovat sinänsä kannatettavia.

Kiinnitämme huomion budjetin tulopuolelle. Päästökauppatulot kirjataan sekalaisiin tuloihin, ja koska päästöoikeuksien hinta on kohonnut huomattavasti, valtiolle tuloutuu kuluvana vuonna päästöoikeuksista tuloa noin 460 miljoonaa euroa. Lisäystä varsinaiseen talousarvioon tulee tässä lisäbudjetissa 148 miljoonaa.

On odotettavissa, että päästöoikeuksien hinnat nousevat edelleen tulevaisuudessa. Näkemyksemme mukaan päästökauppatulot tulisi jatkossakin pitää kansallisen budjettivallan piirissä. Osana komission Fit for 55 -pakettia tehty ehdotus päästökaupan laajentamisesta sekä siirtämisestä EU:n omiksi varoiksi tulisi estää.

Sähkön markkinahinnan nousu näkyy myös tässä lisäbudjetissa useamman momentin kohdalla. Tavallisen kansalaisen sähkön ja liikkumisen hinta on noussut viime aikoina huolestuttavasti. Valitettavasti hallituksen toimet sähkön ja liikkumisen hintojen alentamiseksi ovat vajavaisia.

Metsien suojeluohjelma METSOon tehdyn lisäyksen näemme hyvänä ja oikean suuntaisena kansallisena toimenpiteenä vahvistaa metsänomistajien omiana toimenpiteenä tehtävää monimuotoisten metsien suojelua. Näemme, että EU-tasoinen taksonomia on Suomen osalta haitallinen. Me osaamme kyllä suojella arvokkaimmat ja monimuotoisimmat metsämme itse, ilman EU-sääntelyä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää jatkossakin päästökauppatulot kansallisessa päätösvallassa ja vastustaa päästökaupan laajentamista muun muassa liikenteeseen sekä lämmitykseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kansalaisten ostovoimasta keskeisenä tavoitteenaan polttoaineen ja sähkön hintatason hillitseminen. Samalla on huolehdittava maamme kilpailukyvyistä sekä metsänomistajien omaisuudensuojasta vastustamalla taksonomia ja ylimitoitettuja ilmastotoimia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp
Vastalause 1 /ps

että ehdotus vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 2 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 26.11.2021

Ville Vähämäki ps

Jari Koskela ps

Sami Savio ps

Toimi Kankaanniemi ps

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp
Vastalause 2 /kd

Vastalause 2 /kd

Yleisperustelut

Ilman kestäväää taloutta meillä ei olisi maailman parasta koulua, toimivaa terveydenhuoltoa tai hyvää joukkoliikennettä. Ilman ihmisiä ja yrityksiä, jotka tekevät työtä, luovat uutta, hyppäävät epävarmuuteen tai tavoittelevat tähtiä, meillä ei olisi asfalttia teillä, kirjastoautoa tai kulttuurita-pahtumia. Yhtälö on oikeastaan yksinkertainen: kun ihmisillä on hyvän elämän eväitä, sydän sykkii, talous on hyvässä kunnossa ja syntyy työtä ja työpaikkoja. Siitä kertyy jaettavaa, jolla voidaan ylläpitää palveluja ja pitää huolta turvallisuudesta, viihtyvyydestä, ympäristöstä sekä har-rastusmahdollisuuksista.

Olemme huolissamme hyvinvointipalveluiden tulevaisuudesta. Jos menoja ei laiteta tärkeysjär-jestykseen, valitaan päättymätön velkaantuminen. Juuri näin hallitus on toiminut, ja se näkyy hal-lituksen neljännessä lisätalousarvioesityksessä. Kädet on nostettu ylös pienimpienkin säästöjen edessä, eikä perusasioiden rahoituksen varmistamiseksi priorisointiin kyetä. Jokaiseen eteen tu-levaan kysymyksen vastaus on ollut lisävelka veronmaksajien piikkiin. Koronallakaan ei voi ti-lannetta selitellä. Tuoreen IMF:n arvion mukaan julkisen talouden asema jää pysyvästi heikom-maksi hallituksen jäljiltä. Syynä ovat jo vaalikauden alussa toteutetut pysyvät menolisäykset, epäonnistunut rakennepolitiikka sekä riittämättömät julkista taloutta vahvistavat työllisyysuudis-tukset. Näin ei voi jatkaa.

Julkisen talouden velkasuhde eli sulautetun nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen kiihtyy valtiovarainministeriön ennusteen mukaan koko ennustejakson ajan 2040-luvun loppuun saakka. Velkasuhde ylittää 100 %:n rajan jo 2040-luvun alussa. Kestävyysvaje säilyy kahdeksan miljar-din euron tasolla. Tarvitaan perustavaa laatua olevia reformeja talouskasvun vauhdittamiseen, jotta hyvinvointi ja julkiset palvelut voivat säilyä edes nykyisellä tasolla.

Hallitus on kuitenkin jo vaalikauden alussa lisännyt pysyviä julkisen talouden menoja noin 1,4 miljardilla eurolla, mutta jättänyt lupauksistaan huolimatta työllisyyttä parantavat uudistukset tekemättä. Tämä suurensi valmiiksi merkittävää rakenteellista alijäämää. Hallituksen esitys sosiaali- ja terveystalouden uudesta hallinnosta heikentää julkista taloutta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä miljardeilla euroilla ja syventää kestävyysvajetta pitkällä aikavälillä. Julkisen talou-den velkaantumista hillitsevien uudistusten uupuminen on suurin lisätalousarvion heikkous. Hal-litus ei julkisen talouden kestävyystiekartan tai julkisen talouden suunnitelman mukaan edes ta-voitele kestävyysvajeen umpeen kuromista. Sen sijaan hallitus on rikkomassa vaalikauden menokehyksen 1,4 miljardilla eurolla vuosina 2022—2023.

Hallituksen neljäs lisätalousarvioesitys alentaa arviota velanotosta 2,2 miljardilla eurolla. Useim-mat lisäyksistä ovat koronavirustilanteeseen liittyviä tai mittakaavaltaan vähäisiä. Suomi on sel-vinnyt koronakriisin aiheuttamasta taloudellisesta kuopasta pahimpia skenaarioita paremmin. Et-lan tuoreen arvion mukaan bruttokansantuotteen maltillinen pudotus johtui pitkälti elinkeinora-kenteestamme, johon koronaepidemia ei vaikuttanut. Esimerkiksi palvelualat ja turismi edusta-vat verrattain pientä osaa kansantaloudestamme. Valtiovarainministeriön mukaan kasvu uhkaa

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp
Vastalause 2 /kd

hiipua matalaan, vain vaivoin yli prosenttiyksikön vauhtiin jo lähivuosina. Suomeen tarvitaan toimia kasvun vauhdittamiseen.

Poliisien riittävän määrän turvaava rahoituksen taso vaatii toimenpiteitä tulevaisuudessa

Hallitus päätti alun perin leikata poliisien rahoituksen tasosta. Suomessa poliisien määrä keskeisiin vertailumaihin nähden on merkittävästi pienempi. Joka puolella maata ihmisen tulee voida luottaa siihen, että apu tulee, kun sille on tarve. Puolueet ovat laajasti sitoutuneet nostamaan poliisien lukumäärän 8 000:een. Hallituksen ratkaisu olisi tarkoittanut, ettei tavoiteuralla olisi pysytty. Hallitus oli viemässä päätöstään läpi, mutta vasta välikysymysuhka sai sen ilmoittamaan, että rahoitus turvataan ensi vuodelle. Kiitämme hallitusta tästä suunnanmuutoksesta, mutta huomautamme, että rahoituksen taso jää ratkaistavaksi jälleen vuonna 2023. Myös muuhun oikeudenhoidon ketjuun lisätään tarpeellisia määrärahoja.

Veikkauksen rahoituksen vähenemiseen on löydettävä kestävä ratkaisu

On väistämätöntä, että Veikkauksen kautta valtion budjettiin tuloutuvat varat vähenevät tulevaisuudessa. Koronaepidemia on vaikuttanut rahavirtaan. Näitä tuloja on ohjattu niin liikuntaan, kulttuuriin kuin nuorisotoimeen. Rahapelaamisen väheneminen tarkoittaa peliongelmiä vähentämistä, mikä on toivottavaa, mutta järjestöjen ja muiden toimijoiden rahoitus on tulevaisuudessa vielä ratkaisematta. Koronan jälkeisenä aikana näiden toimijoiden työ on ollut arvokasta, ja ne ansaitsevat hallitukselta vastauksen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo uskottavan suunnitelman talouskasvun vauhdittamiseksi, joka sisältää konkreettiset keinot työllisyysasteen nostamiseksi, elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi, tuottavuuden kasvattamiseksi ja työmarkkinoiden tehostamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu keinoihin, joilla julkisen talouden kestävyysvaaje voidaan kuroa umpeen vuosikymmenen loppuun mennessä, ja aloittaa niiden toimeenpanon jo tämän vaalikauden aikana.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii uskottavan suunnitelman menojen priorisoinnista siten, että poliisin määrärahat voidaan turvata poliisien määrän nostamiseksi 8 000:een.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Valiokunnan mietintö VaVM 21/2021 vp
Vastalause 2 /kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset, joilla valtiovarainministeriön arvion mukaan saavutetaan hallituksen itselleen asettama työllisyystavoite 80 000 työllisestä siten, että julkinen talous vahvistuu 2 000 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelman pysyvät menolisäykset luvattiin kattaa työllisyyttä vahvistamalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamiseksi niin, että etuustaso on korkeampi työttömyysjakson alussa ja laskee tasaisesti työttömyyden keston mukaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset etuusjärjestelmän kannustinloukkujen purkamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen reilun paikallisen sopimisen edistämiseksi kaikissa yrityksissä.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen terapiatakuun toteuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii uskottavan suunnitelman pelastajien koulutusmäärien ja virkojen lisäämiseksi siten, että pelastajien määrä kasvaa vähintään 1 000:lla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että ehdotus vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 9 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 26.11.2021

Sari Essayah kd